

*Кучма Марія Володимирівна,
Довбня Анастасія Леонідівна*

студентки 2 курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО НА ТАЄМНИЦЮ ЛИСТУВАННЯ, ТЕЛЕФОННИХ РОЗМОВ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Актуальність даного дослідження обумовлена тим, що на сьогоднішній день в умовах збройних конфліктів вже не можна говорити впевнено про таємницю спілкування по телефону або листування. Мобільний телефон може стати об'єктом стеження за людиною, яка сама того не знаючи здійснює поширення конфіденційної інформації. В цьому полягає небезпечність ХХІ століття – століття бурхливого розвитку технологій.

Даній проблемі приділено значну увагу в науковій літературі, зокрема у роботах В.Т. Маляренка, І.Л. Петрухіна, О.М. Бандурки, О.Н. Ярмиша.

Під таємницею листування, телефонних переговорів, розуміються певні відносини, які складаються між особами з приводу здійснення рішень і дій власника таємниці, пов'язані із забезпеченням таємності конкретних відомостей і виражаються в обмеженні або виключенні доступу до них і до їх носіїв поза волею цієї особи.

Право на таємницю листування, телефонних розмов вперше було закріплене в Загальній декларації прав людини 1948 р. (ст. 12), Конвенції основоположних прав і свобод людини 1950 р. (ст. 8), Міжнародному пакті про громадянські та політичні права 1966 р. (ст. 17) та знайшло своє відображення в Конституції України де, «кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені тільки судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинам чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо (стаття 31 Конституції України) [1].

Нові розробки в галузі технічних наук, а саме : e-mail, хмарні технології, імпульсний човник, E1, DHCP (протокол динамічної конфігурації хостів) різко підвищили способи передачі інформації.

Зокрема такими відомі такі новітні засоби прослуховування як: стетоскоп, мікрофони направленої дії, «радіо кулі», мікрофон з підсилювачем Ad-9 для прослуховування терористичних угруповань з метою їх подальшої ліквідації на територіях збройних конфліктів.

Проте трапляються випадки, коли спецслужби втручаються у особисте життя мирного населення, а саме прослуховують дзвінки, моніторять електронну пошту та соціальні мережі, чим і порушують конституційне право громадян на таємницю листування та телефонних розмов. Підтвердженням цього можуть слугувати такі випадки: 1) прослуховування 198 осіб мирного населення в Сомалі під час ліквідації 13 терористів угруповання «Аш–Шабаб» (грудень 2017 р.), 2) моніторинг електронної пошти мирного населення в районі Ісані в Тбілісі під час ліквідації грузинськими спецслужбами одного з очільників ІДІЛ Ахмеда Чатаєва. (листопад 2016 р.). 3) прослуховування спецслужбами Асада мирного населення в Алеппо з метою ліквідації ісламістського угруповання Вільна сирійська армія (грудень 2016 р). [2].

Загальними ознаками, що властиві захисту конституційного права на таємницю листування, телефонних переговорів, є законодавчо встановлений обов'язок дотримання таємниці повідомлень (відправлень) операторами зв'язку, які надають послуги зв'язку на підставі відповідної ліцензії та визначене коло одержувачів інформації.

Крім того зміст таємниці кореспонденції викладено у ст. 306 Цивільного кодексу України, відповідно до якої: 1) листи, телеграми та інші види кореспонденції можуть використовуватися, зокрема шляхом опублікування, лише за згодою особи, яка направила їх, та адресата;

2) якщо кореспонденція стосується особистого життя іншої фізичної особи, для її використання, зокрема шляхом опублікування, потрібна згода цієї особи [3].

Отже можна зробити висновок, що для захисту свого права громадяни повинні покладатися не лише на втручання держави в правове регулювання захисту інформації, а на свою обачність. Таким чином, потрібно дотримуватись простих заходів обережності. По-перше, під час важливих переговорів, що містять предмет конфіденційної інформації вимкнути телефон та вийняти батарею. По-друге, перевіряти активність акаунту Вашої електронної пошти. По-третє, встановити PIN-код, який Ви набираєте перед розмовою.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон, прийнято на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Amnesty International. Syria: Seven years of catastrophic failure by the international community [Електронний ресурс] / Amnesty International. – 2018. – Режим доступу до ресурсу <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/03/syria-seven-years-of-catastrophic-failure-by-the-international-community/>.

3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.

Ключові слова: таємниця листування, телефонні розмови, обмеження прав, спеціальні засоби прослуховування.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Кулі-Іванченко К. К.

Левицький Остап Орестович

студент 1-го курсу магістратури судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОНЯТТЯ І ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Права людини є складним і багатовимірним явищем. Сучасний світ неможливо уявити без прав людини, які базуються на принципах свободи, рівності та справедливості. Останніми роками тема прав людини та механізмів їх захисту набули загальносуспільного масштабу та політичного значення. Більше того, у будь-якій демократичній та правовій державі, а саме таку конституційну рису України закріплює ст. 1 Конституції України, права та свободи людини і громадянина є найважливішим політико-правовим та соціальним інститутом, мірою розвитку суспільства та нації, а також основою і змістом функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування [3, с. 87-90].

Конституційні права — це її невід’ємні можливості, які належать особі від народження, є основою правового статусу, закріплені в конституції держави і мають найвищий юридичний захист. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснюється з метою структуризації знань, що дозволяє комплексно їх проаналізувати:

1) за суб’єктами:

- права і свободи індивіда (право на громадянство);
- права і свободи групи індивідів (право на свободу об’єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод, задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком встановлених обмежень);

2) за походженням:

- природні (право на життя, вибір професії);
- позитивні (активне і пасивне виборче право та ін.);